

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING	1
2	ALLMÄN BESKRIVNING AV UNDERSÖKNINGSOMRÅDET	2
2.1	GEOGRAFISKA UPPGIFTER	2
2.2	GEOLOGI OCH MORFOLOGI	4
2.3	KLIMAT OCH HYDROLOGI	4
3	MARKHISTORIA	6
4	MARKANVÄNDNING OCH INGREPP	10
5	VEGETATION OCH FLORA	12
5.1	METODIK	12
5.2	MYRENS VEGETATION	12
5.2.1	MOSSEPLAN	13
5.2.2	ÖPPNA KÄRR	15
5.2.3	SKOGSKÄRR	19
5.2.4	ÖPPNA VATTENYTOR	19
5.2.5	FASTMARKSHOLMAR	22
5.2.6	OMGIVANDE MARK	22
5.3	ANMÄRKNINGSVÄRDA VÄXTFYND	23
6	FAUNA	24
7	OMRÅDETS VÄRDEN	25
8	FÖRSLAG TILL SKYDD OCH SKÖTSEL	26
8.1	SKYDD	26
8.2	SKÖTSEL	26
9	REFERENSER	28
	BILAGA 1: ARTLISTA - KÄRLVÄXTER	
	BILAGA 2: ARTLISTA - MOSSOR	
	VEGETATIONSKARTA (Figur 6)	16

1 INLEDNING

Grims myr är belägen i norra Skåne ca 11 km nordväst om Osby, på gränsen till Småland. Ungefär 1/5 av området ligger i Kronobergs län.

Vad som främst ger myren dess särprägel är det mycket blöta centrala mosseplanet, vilket utgör ett mellanting mellan kärr och mosse, en myrtyp som är sällsynt i Skåne. Den är dessutom, för skånska förhållanden, ovanligt opåverkad av ingrepp. I en länsomfattande myrinventering 1982 (Myrar i Kristianstads län) klassades Grims myr som mycket skyddsvärd ur naturvårdssynpunkt.

I syfte att få en dokumentation av myrområdets naturvärden inför en förestående reservatsbildning, gav länsstyrelsens naturvårdsenhet i Kristianstad 1983 HB Ekologgruppen i uppdrag att genomföra en naturinventering av Grims myr. Fältarbetet gjordes under somrarna 1983 och 1984. Såväl fältarbete som övrig faktainsamling och sammanställning har utförts av Johan Krook och Åke Widgren. Fotografierna har tagits i samband med fältarbetet (undantag bild 2) av Johan Krook och Åke Widgren. Omslagsteckningen är gjord av Cecilia Torle.

Ett stort tack riktas till alla som bidragit med hjälp eller uppgifter vid framställandet av denna rapport, i synnerhet Thomas Johnsson och Göingebygdens Biologiska Förening, vilka ansvarat för fågelinventeringen.

2 ALLMÄN BESKRIVNING AV UNDERSÖKNINGSOMRÅDET

2.1 GEOGRAFISKA UPPGIFTER

Kommun: Osby (och Älmhult)

Härad: Västra Göinge (och Sunnerbo)

Socken: Visseltofta (och Hallaryd)

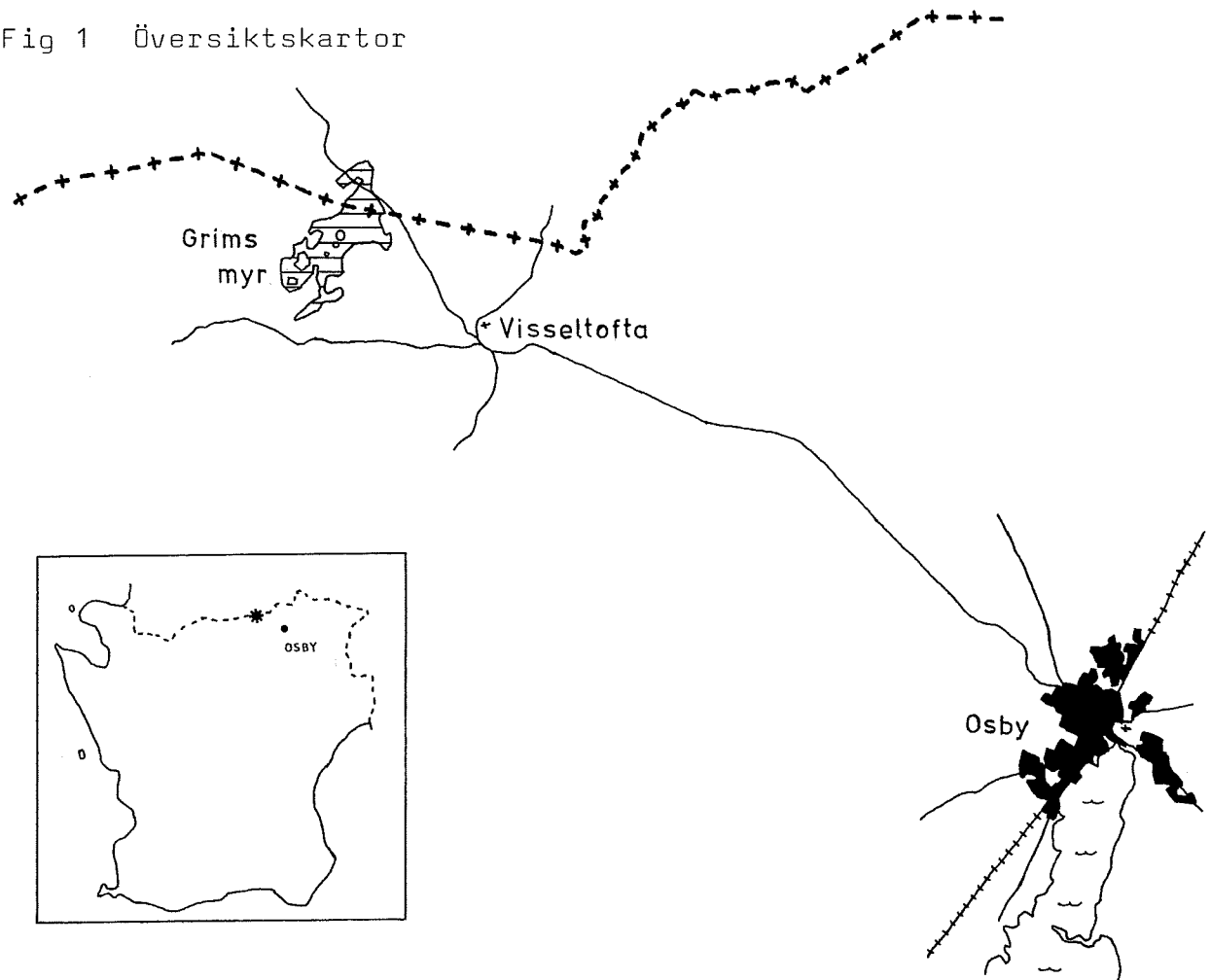
Läge: Ca 11 km NV Osby

Areal: Ca 110 ha

Topografiskt kartblad: 4D 50

Ekonomiskt kartblad: 4D 1f

Fig 1 Översiktskartor

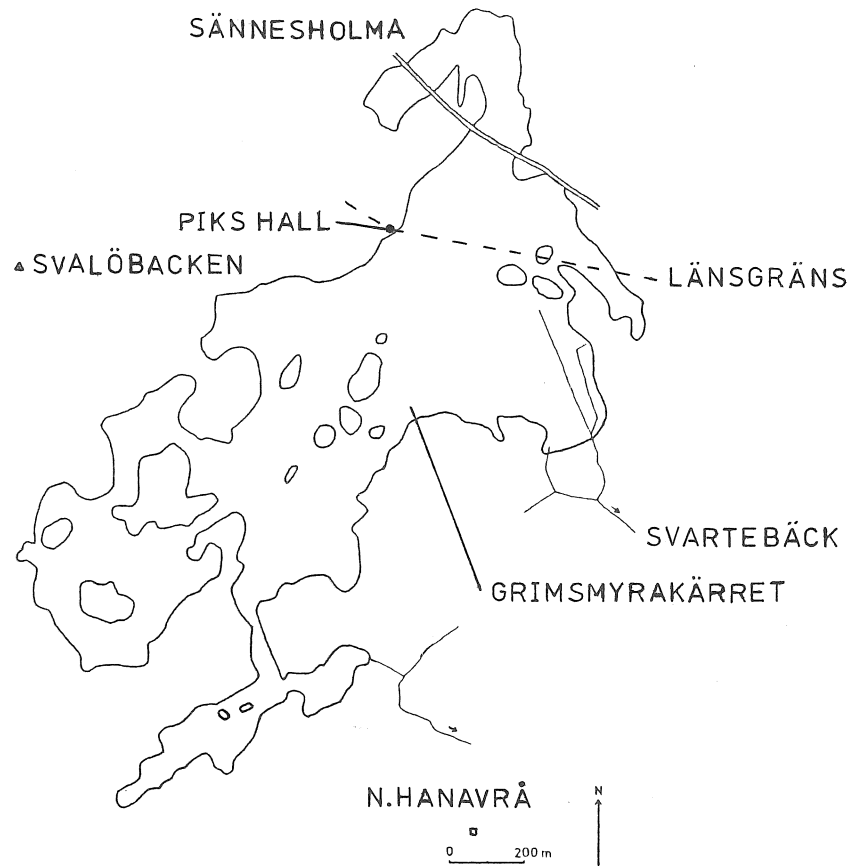

Fig 2 I rapporten förekommande geografiska namn och referenspunkter

Bild 1 Svartebäck slingrar sig fram i kanten av Grimsmyrakärret innan den slutligen lämnar myren i det sydöstra hörnet

2.2 GEOLOGI OCH MORFOLOGI

Grims myr är belägen på sydsvenska höglandets sydsluttning, ca 130 m ö h. Berggrunden i området utgörs huvudsakligen av järngnejs, överlagrad med urbergsmorän (Blomberg 1895). Terrängen är svagt och oregelbundet kuperad. Ett framträdande drag är att terrängen runt myren är mycket storblockig (bild 13).

Grims myr ligger i en region där de flesta (70 - 95 %) myrarna är försumpningstorvmarker (Mörnsjö 1971). På myren som är svagt välvd finns ett 10-tal fastmarksholmar, vilka i de flesta fallen höjer sig obetydligt över mossens yta.

Gränsen mellan torvmark och fastmark brukar sättas vid ett torvdjup på 40 - 50 cm. På Grims myr är denna gräns svår att dra på grund av den varierande torvmäktigheten. Avgränsningen av myren har med vissa modifikationer följt den ekonomiska kartan.

Medeltorvdjupet är 2,5 m (Åsbrink och Olander 1981). Enligt Blomberg (1895) är torvdjupet uppmätt till 14,2 fot (= 4,3 m).

2.3 KLIMAT OCH HYDROLOGI

Grims myr ligger inom Skånes nederbördsrikaste område, med en årsmedelnederbörd på 700 - 900 mm (Ångström 1974). Detta sammanfaller också med landskapets och länets torvmarkstätaste del (Myrar i Kristianstads län 1982).

Myren består till största delen av mosseytor (ombrotrof torvmark) som får sitt vatten- och näringsbehov tillgodosett endast genom nederbörden. Beroende på hur mycket grundvattennivån fluktuerar under året i olika delar av mossen, är den mer eller mindre trädbevuxen. Skogsmossarna karaktäriseras av en tydlig sänkning av grundvattnet under sommaren, vilket möjliggör trädens fortlevnad (Mörnsjö 1971).

Förhållandevis stora arealer (ca 25 ha) upptas av topogena kärr (minerotrofa torvmarker). Dessa erhåller merparten av sitt vatten från den omgivande fastmarken. I stort sett hela myren kantas av mer eller mindre breda laggkärr. I den västra delen finns dessutom ett stort kärrdråg, i vilket en grupp igenväxta höljegölar är belägen. Från myrens södra delar löper smala kärrarmar ut i fastmarken.

Stora ytor, främst i det centrala mosseplanet, befinner sig i ett utvecklingsstadium mellan kärr och mosse. Detta framgår tydligt av vegetationssammansättningen, vilken innehåller en blandning

av typiska kärr- och mossearter (se kap 5.2.1). Sådana övergångsstadier, åtminstone av den storleken som det är fråga om på Grims myr, är ovanliga i Skåne.

De få diken som finns är idag så igenväxta eller små att de inte påverkar hydrologin i nämnvärd omfattning. Detsamma gäller ett par små torvtäcker i myrens sydöstra hörn. (se kap 4)

Den nordligaste mossefliken är hydrologiskt avskild från resten av myren, av en överkorsande väg.

Hela Grims myr ingår i Helgeåns vattensystem, och den huvudsakliga dräneringen sker mot öster via Svartebäck (fig 3). Denna bäck har sin upprinnelse i det sk Grimsmyrakärret, d v s laggen söder om det stora mosseplanet, genom vilket den porlar fram (bild 1) innan den slutligen lämnar myren i det sydöstra hörnet. Eventuellt sker också en viss dränering mot söder via Lillån, och mot norr via Vägglasjön i Kronobergs län, till Helge å. Myrens nederbördsområde upptar en yta av ca 225 ha, vilket är dubbelt så stort som själva myren (fig 3).

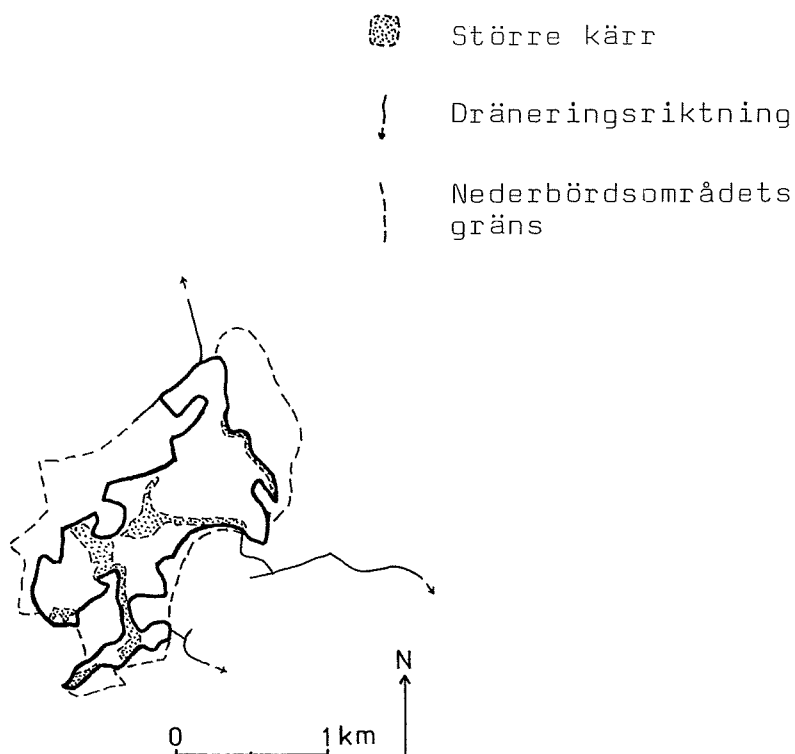

Fig 3 Grims myrs hydrologi

3 MARKHISTORIA

Äldre kartmaterial, lantmäterihandlingar och sockenbeskrivningar ger en ganska god bild av hur landskapet gestaltade sig i Visseltofta socken under 1700- och 1800-talen.

Skogens sammansättning framgår delvis i en inventering av "Skogar, torp och sågkvarnar 1730" i Västra Göinge, hämtad från ett utdrag ur V Göinge dombok (Svensson 1981). Om Visseltofta står: "Till nästan alla hemman finns bokskogar delvis blandade med fur".

I "Kristianstads län 1762" (Wallin 1982) beskrivs skogen som: "Bokeskog ansenlig på sina ställen så wähl som eke i wångarna men ey tillväxande, furu och mer gran till få hemman åt ägarne med förmon kunna förytttra". Den av Gillberg, några år senare, utgivna sockenbeskrivningen (1767), stämmer väl överens med de ovan citerade källorna: "Skarp åker, nödigt höbol och tillrådelig skog antingen af bok, ek, furu eller surskog".

Under 1800-talet skedde en omgripande förvandling av landskapet. I stora områden bredde vidsträckta ljunghedar ut sig, på bekostnad av framförallt skogen. I Blomberg (1895) står följande att läsa under rubriken "Traktens allmänna skaplynne": "Då skogen i allmänhet är starkt medtagen, på sina ställen fullständigt af-röjd, så träffar ej sällan större eller mindre ljunghedar som i förening med den i öfvrigt torftiga naturen ofta förläna landskapet en tröstlös karakter".

Vad gäller själva Grims myr finns en hel del information att hämta i lantmäterihandlingarna från 1780 och 1844.

Den äldre av de båda berör endast en liten del av myren. Följande står dock att läsa: "Ljungmossar och några skogskärr af mindre värde". Fastmarken västerut beskrivs som "den trakten på vilken den bästa skogen är, som en del redan är dugelig till timber". Om området söder om myren står: "Tillkännagiver den marken på vilken skogen är sämre och som blivit nyttjad till dels svedjande och dels till wed".

Betydligt mer omfattande i sin detaljriktighet är den lantmäterikarta som upprättades över N Hanavrå 1844. Denna täcker en stor del av Grims myr (fig 4) och anger bl a de olika kärrens avgränsning, vilka kärr som hävdats, förekomsten av skog på fastmarken och vilka ytor som svedjebrukats. Av kartan att döma var myren huvudsakligen omgiven av öppen mark. Detta kan man sluta sig till av benämningar som "hög backe" och "skarp backe", något som säkerligen syftar på icke skogbeväxt mark. Förmodligen dominerades

Fig 4 Renritning av lantmäterikartan över Norra Hanavrå, Visseltofta, 1844 (Visseltofta akt 45). Jämför med myrens nuvarande utseende (fig 6, sid 16).

vegetationen här av ljung. Endast på två ställen norr resp söder om myren, förekommer beteckningen "skogbeväxta backar".

Benämningen "nedlagd svedja" är vanlig på fastmarken. Detta visar att ett intensivt svedjebruk bedrivits runt myren. En god överensstämmelse mellan kartorna från 1780 och 1844 finns just där de gränsar till varandra. På kartorna är ytan strax söder om "Grimsmyrakärret" (fig 4) angivet som svedjeland (1780) resp nedlagd svedja (1844).

Beträffande kärrens utbredning kunde kartan från 1844 lika gärna ha varit ritad idag (jämför fig 4 med fig 6 på sid 16). Möjligen var laggarna något mer välutbildade 1844 men skillnaden är inte stor. På lantmäterikartan finns också några blåa fläckar (svarta i fig 4) belägna i myrens centrala del. Dessa utmärker en grupp av små höljegölar, vilka idag i stort sett är igenvuxna med lös-bottenvegetation.

Kärren och mosseytorna i myrens sydligaste delar hävdades sannolikt genom myrslåtter (kärräng). Detta framgår av kartan, där vissa ytor är inhängnade och namngivna, ex vis "Truls äng", "Pehrs äng" och "Elneängslyckan". Stråtet mellan ängarna (mellan Truls och Pehrs äng), möjliggjorde passage över myren för byvägen från Norra Hanavrå.

Själva mossen värderades i allmänhet lågt, och beskrivningar som "Grims myr, mässe af sämre beskaffenhet" är vanliga på kartan.

Det unika med Grims myr är att inga större ingrepp har skett i myren sedan åtminstone 1844. Likväl har myrvegetationen förändrats något under årens lopp. Hur den egentligen såg ut under 1800-talet vet vi inget om. Man kan dock anta att kärren var blötare, eftersom det då inte fanns någon nämnvärd skog runt myren som begränsade vattentillförseln från den omgivande fastmarken. Tack vare Henning Weimarcks fotodokumentation har vi möjlighet att jämföra dagens Grims myr med hur den såg ut 1952 (bild 2 och 3). Det råder ingen tvekan om att en viss igenväxning har skett. Buskinslaget är betydligt större 1983, än vad som var fallet ca 30 år tidigare. Sådana igenväxningstendenser (förbuskning av mosseplanen) har blivit en ganska vanlig syn på myrar runt om i sydsverige under senare år. Vad detta beror på är inte säkert fastslaget, men troligen spelar gödslings effekterna av den alltmer ökade kvävehalten i atmosfären en stor roll (Myrar i Kristianstads län 1982).

Bild 2 Det stora mosseplanet (kärmmossen) mot N, 29/6 - 1952.
Bilderna som är tagen av Henning Weimarck, har lånats ur Skånes
Naturvårdsförbunds bildarkiv.

Bild 3 Bilden som är tagen 31/8 - 1983, visar samma del av myren
som bild 2. Buskinslaget är betydligt större, och vegetationen
ger överhuvudtaget ett torrare intryck.

4 MARKANVÄNDNING OCH INGREPP

Grims myr tillhör utan tvekan de mest orörda myrområdena i Skåne av anseelig storlek.

Det största ingreppet är vägen mellan Visseltofta och Sännesholma i Kronobergs län. Denna skär av myrens nordligaste flik, men är ändå att betrakta som ett litet ingrepp då de hydrologiska effekterna är lokalt begränsade till området närmast vägen.

I Grims myrs sydöstra hörn finns ett par små och igenväxta torvtäcker, liksom ett par smala diken. Dessa ingrepp är emellertid obetydliga och påverkar inte myrens värdefullare delar. I övrigt finns på Grims myr, liksom på i stort sett alla myrar i sydsverige, ägogränsdiken vilka en gång i tiden grävts för att markera gränserna mellan olika fastigheter. Dessa är numera igenväxta med naturlig myrvegetation (ofta höljevegetation) och saknar därför hydrologisk betydelse. De kan inte längre betraktas som ingrepp, och har därför inte markerats i fig 5.

Eftersom markanvändningen på den omgivande fastmarken nästan uteslutande är skogsbruk, finns det självfallet kalavverkningsytor i myrens närhet. Då man ser hyggena inlagda på en karta (fig 5), får man lätt ett intryck av att de måste utgöra ett stort estetiskt ingrepp. I verkligheten ligger de dock på ett sådant sätt att störningseffekten blir minimal. I de flesta fall där de gränsar direkt till myren sker det i anslutning till skogsmosseystor. Ute från det centrala mosseplanet syns inga påtagliga tecken på skogsbruk, som stör Grims myrs karaktär av orörd vildmark.

Själva myren är idag inte föremål för någon som helst markanvändning. Det har dock tidigare förekommit myrslåtter (se kap 3).

För ett par år sedan fanns det från markägarhåll intresse att bryta torv på Grims myr. En ansökan om undersökningskoncession enligt minerallagen avsågs dock av såväl länsstyrelsen som regeringen. I nuläget tycks torvtäktshotet vara ute ur bilden.

Fig 5 Större ingrepp

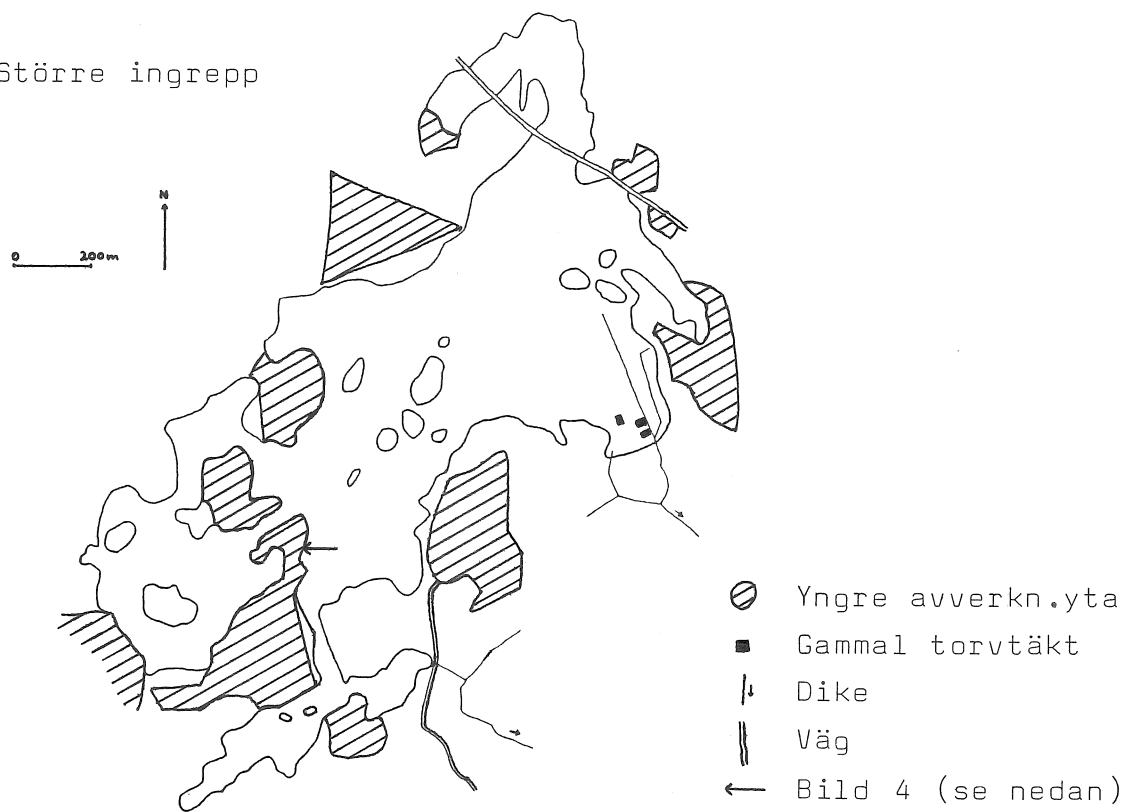

Bild 4 Myren gränsar på några ställen direkt till större hyggen.
 Bilden är tagen mot V från laggen i myrens sydvästra del (se fig 5).

5 VEGETATION OCH FLORA

5.1 METODIK

Inventeringsarbetet utfördes under hösten 1983 och sommaren 1984. Arbetet inleddes med flygbildstolkning av infraröda färgbilder tagna i maj 1981 i ungefärlig skala 1:30 000. Med hjälp av flygbildstolkningen och kompletterande kartstudier avgränsades myren från den omgivande fastmarken, varefter gränserna mellan myrens olika vegetationstyper markerades på en karta. Vid fältbesöken (sept och okt 1983 samt i juli 1984) kontrollerades vegetationsgränserna och de dominerande vegetationstyperna beskrevs. Alla kärlväxter och mossor som påträffades på myren och på fastmarksholmar noterades. Artbestämningen av vitmossorna skedde i huvudsak med hjälp av ljusmikroskop. Den omgivande fastmarken inventerades mycket översiktligt och växtfynd härifrån noterades endast i undantagsfall. Avslutningsvis upprättades en slutgiltig vegetationskarta, med den ekonomiska kartan som underlag.

De i texten förekommande kärlväxterna nämns endast vid sina svenska namn. Vad gäller de vetenskapliga namnen hänvisas till artlistan i bilaga 1. De vegetationstyper som nämns är hämtade ur Borg (1980). Lokalangivelserna i texten hänvisar till vegetationskartan och är tänkta att visa på lokaler där i texten beskrivna vegetationstyper förekommer.

5.2 MYRENS VEGETATION

Grims myr är ett myrkomplex bestående av ombrogena mosseplan och skogsmosseytor samt laggkärr och dråg. En stor del av det centrala mosseplanet befinner sig i ett utvecklingsstadium mellan kärr och mosse. Vegetationen har här inslag av såväl extremfattigkärrarter som typiska högmossearter. De talldominerade skogsmosseytorna är främst samlade i myrens södra och västra delar. De är hydrologiskt förenade med resten av myren endast genom smala och troligen också grunda kärrrarmar.

Den mest typiska högmossevegetationen finner man söder om det stora dråg som skär av myren i öst-västlig riktning. Här finns ett väl utvecklat system av martallbevuxna tuvor, och höljor med lösbottenvegetation.

Hydrologiskt och botaniskt intressant är också det system av delvis igenvuxna höljegölar som ligger i det ovan nämnda östvästliga dråget. Här växer den nordligt utbredda vitmossan Sphagnum lindbergii.

Flera av myrens laggkärr och dråg är välutvecklade, och i anslutning till dessa förekommer på ett par ställen (i NO samt i SV) skyddsvärda skogskärr, vilka helt saknar spår av skogsbruk eller andra mänskliga ingrepp.

Under fältarbetet påträffades 47 olika kärlväxter, varav 43 kan anses tillhöra själva myrvegetationen, de övriga tillhörande fastmarksholmarna. Antalet påträffade mossor uppgår till 30, av vilka 17 är vitmossor.

5.2.1 MOSSEPLAN

De öppna mosseytorna är relativt begränsade till sin utbredning. Typisk rismosse, d v s öppna mosseplan med tuvig ris-mossevegetation, hittar man främst i myrens östra del (lokal 1). De vanligaste kärlväxterna är ljung, klockljung, tuvull, tuvsäv, tranbär, hjortron och kråkris. Dominerande mossor är Sphagnum magellanicum och Sphagnum rubellum. Bland lavar är det främst släktet Cladonia som är allmänt representerat. Mjukmattehöljorna är mycket svagt utbildade och överallt finns ett inslag av mer eller mindre lågvuxen tall, björk och enstaka gran.

Utpräglad höljemosse där höljorna upptar större yta än tuvorna, finns bara söder om det stora dråget i myrens södra del (lokal 2). Synintrycket präglas här av tuvull som helt dominerar över risen, samt av lågvuxna martallar (bild 5). I höljorna växer arter som vitag, småsileshår, rundsileshår tillsammans med vitmossorna Sphagnum cuspidatum och Sphagnum tennellum.

De skogbevuxna mosseplanen upptar ungefär en lika stor del av Grims myr som de öppna mosseytorna. De är främst koncentrerade till de västra och de södra delarna. Den stora skogsmossen i väster är nästan att räkna som en egen myr, då den hydrologiska förbindelsen med själva Grims myr är begränsad till två smala och sannolikt mycket grunda kärrarmar. Dominerande trädslag är tall och björk och i buskskiktet tillkommer förutom dessa båda arter även ett icke obetydligt

Bild 5 Höljemosse med martallar och tuvull som dominant i fältskiktet söder om det öst-västliga dråget.

inslag av gran. I fältskiktet är tuvull, hjärttron, lingon och blåbär de mest typiska arterna. I bottenskiktet dominerar Sphagnum_nemoreum och Sphagnum_parvifolium, tillsammans med Pleurozium_schreberi, Dicranum_scorparium och Aulacomnium_palustre.

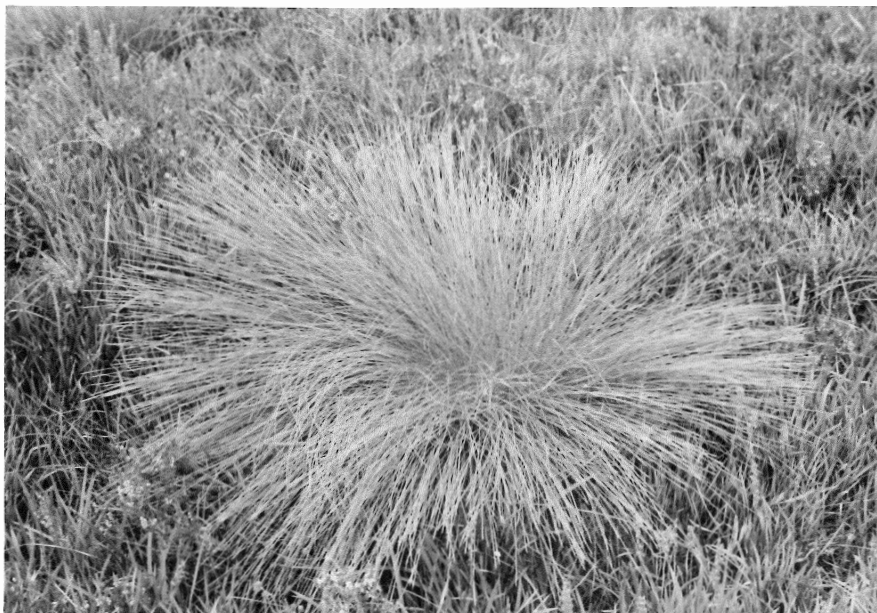

Bild 6 Tuvsäv är en karakteristisk mosseväxt som på Grims myr är vanlig på de öppna mosseplanen.

5.2.2 ÖPPNA KÄRR

Kärren upptar en förhållandevis stor yta på Grims myr, uppskattningsvis ca 30 %. Vegetationen är huvudsakligen av extremfattigkärrtyp.

De mest typiska arterna är flaskstarr, småstarr, ängsull och myrlilja. Ofta dominerar någon av dessa arter, vanligtvis ängsull eller flaskstarr, vegetationen i de olika kärravsnitten.

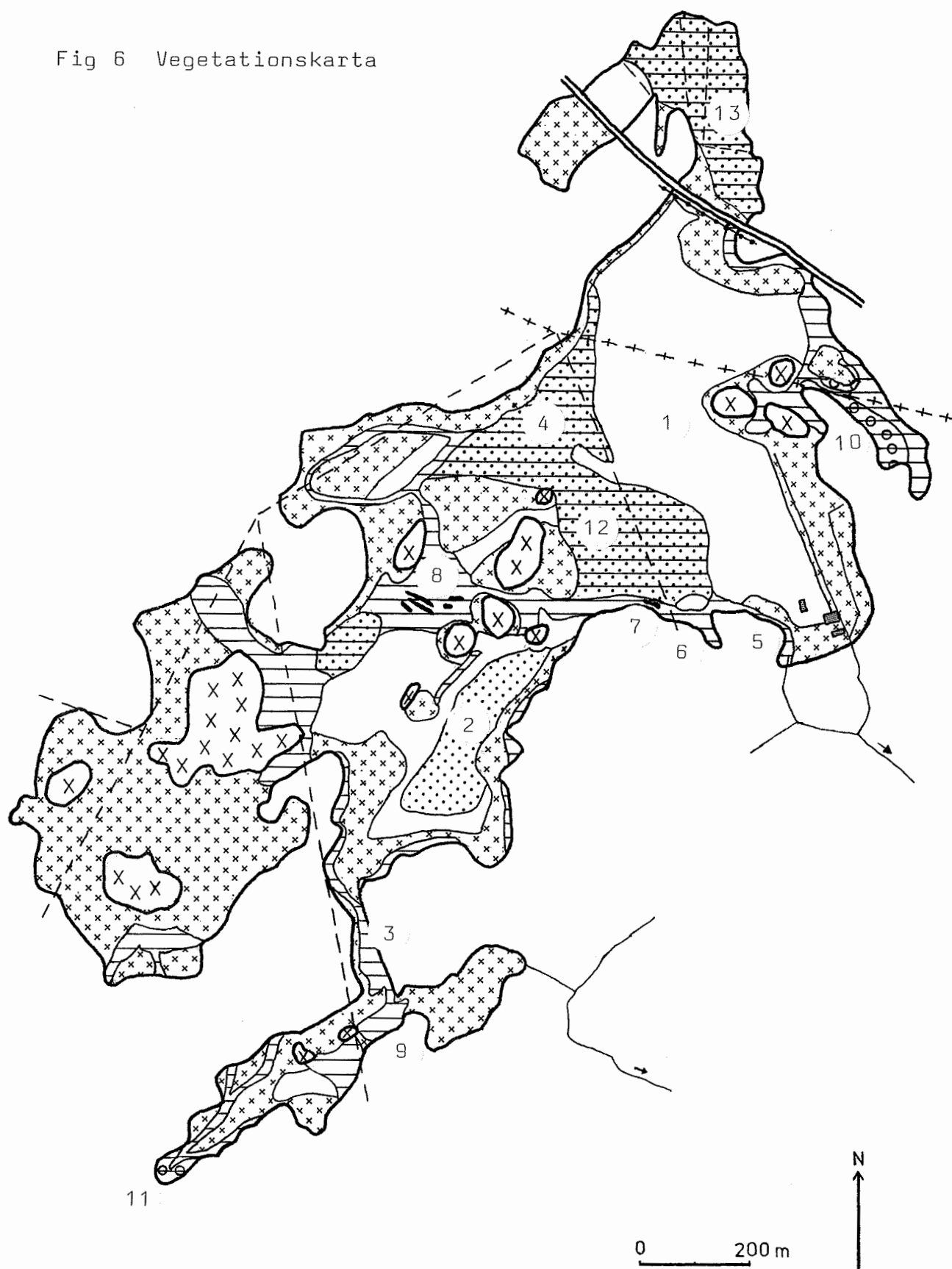
Karakteristiska inslag i kärren är annars arter som brunven, gråstarr, stjärnstarr, vattenklöver, kråklöver, rosling, tranbär, rundsileshår, sjöfräken och trådtåg. Bottenskiktet domineras av Sphagnum fallax och Sphagnum papillosum. Bland övriga mossor kan nämnas Sphagnum imbricatum, Polytrichum commune och Polytrichum affine.

Kännetecknande för många laggkärar är en uttalad tuvighet, som även möjliggör existensen av mer torrkrävande arter såsom ljung, klockljung och kråkris. Tuvull, som annars tillhör mossens vegetation, förekommer också spridd i många kärar.

På vissa ställen uppträder lite mer näringskrävande arter (t ex lokal 3) som t ex veketåg, blodrot, kärrviol, vattenmåra och ältranunkel. I dessa kärar är också artantalet betydligt högre. Troligen är tillflödet av näringsrikare fastmarksvatten större på dessa ställen än i övriga kärar. I merparten av kärren i såväl laggarna som drågen, bildar vegetationen sk mjukmattor (bild 7) men man hittar också kärar av fastmattetyp och lösbottentyp. Kärar av fastmattetyp förekommer bl a i myrens nordvästra del (lokal 4) och här domineras vegetationen av myrlilja. Blåtåtel dominerade kärar bildar vanligtvis också fastmattor och förekommer i myrens sydöstra hörn (lokal 5). Lösbottenytar uppträder på flera ställen i kärren (lokal 6, 7, 8 och 9). Karakteristiska inslag i lösbottenkärren är dystarr, missne och kallgräs. Mossorna domineras av Sphagnum papillosum och Sphagnum fallax. Ofta kantar denna vegetation den öppna vattenytorna som förekommer på myren (se kap 5. 2.4).

Ett stort område i myrens centrala del (lokal 12, bild 9) befinner sig i ett utvecklingsstadium mellan kärar och mosse. Vid en flyktig anblick ser området ut som ett vanligt hölje-

Fig 6 Vegetationskarta

TECKENFÖRKLARING TILL VEGETATIONSKARTAN

Öppen rismosse

Skogsmosse (tallmosse)

Höljemosse

Övergångstyp Extremfattigkärr - Höljemosse

Extremfattigkärr

Skogskärr

Göl el igenväxande göl (höljegöl)

Gammal torvtäkt

Barrskog på fastmark

Myrens avgränsning mot omgivande fastmark

Dike, bäck

Förslag till reservatsgräns, vissa sträckor

Länsgräns

Fastighetsgräns enl ekonomisk karta

Bild 7 Grimsmyrakärret mot sydost. Vegetationen är till största delen av mjukmattetyp.

Bild 8 Kärr och f d slätteräng i Grims myrs sydligaste flik. På kartan från 1844 (fig 4) kallas området "Truls äng". I vissa vegetationsfattiga delar är kärret av lösbottentyp.

Bild 9 Ett stort område i myrens centrala del befinner sig i ett utvecklingsstadium mellan kärr och mosse. I den sydvästra kanten förekommer mängder med döda tallar.

Mosseplan, men ur artsynpunkt har området mer gemensamt med ett kärr än med en mosse. Ytan är mycket blöt och tuvig, och bemängd med djupa höljor. Artsammansättningen utgör en blandning av typiska kärrarter som ängsull och myrlilja samt mossearter som tuvull och kråkris. Bottenskiktet består av vitmossorna Sphagnum magellanicum, Sphagnum papillosum, Sphagnum fallax samt i de blötaste höljorna Sphagnum cuspidatum. Buskskiktet är mycket glest och utgörs av björk och tall.

Samma företeelse, d v s ett mosseplan med ett stort inslag av kärrväxter, finner man på den nordligaste fliken av Grims myr (lokal 13). Denna "kärrmosse"yta är till sin struktur helt olik den tidigare beskrivna ytan (lokal 12) genom de lägre tuvorna och de grundare och mindre våta höljorna. Fältskiktet domineras av kärrväxterna myrlilja och ängsull tillsammans med pors, ljung och klockljung. Blåttåtel, hundstarr och tuvsäv utgör karakteristiska inslag. Buskskiktet är svagt utvecklat och består av tall, björk och gran. Trädskikt saknas helt på de centralare delarna. I bottenskiktet förekommer Sphagnum rubellum, Sphagnum magellanicum och Sphagnum fuscum på tuvorna medan Sphagnum fallax, Sphagnum papillosum och Sphagnum cuspidatum dominerar i de blötare partierna.

5.2.3 SKOGSKÄRR

På länsgränsen i myrens östra kant finns ett ca 1 ha stort område med skogskärrvegetation (lokal 10). Trädskiktet domineras av björk och tall (bild 10). Fältskiktet är relativt artfattigt med hjärtorn, tuvull och trådtåg som karaktäristiska arter. Där det är lite blötare växer missne. Bitvis är marken helt täckt av utbredda mattor av Sphagnum fallax och Sphagnum parvifolium. Området uppvisar inga spår av skogsbruk eller andra mänskliga ingrepp.

Sannolikt var det här som Henning Weimark i början av 1950-talet hittade spindelblomster i stor mängd (se kap 5.3).

Även i myrens sydvästligaste spets finns ett litet område med skogskärrvegetation (lokal 11) av samma typ som ovan.

Bild 10 I myrens östra kant finns ett 1 ha stort område med skogskärr. Antagligen var det här som Henning Weimark i början av 1950-talet hittade spindelblomster.

Bild 11 Grupp med igeväxande höljegölar i kärrdråget som avdelar myren i öst-västlig riktning. Gölarna framträder som mörka fläckar mot den omgivande ljusare kärrvegetationen.

Bild 12 Naturskogsbevuxen fastmarksholme i Grims myrs sydligaste del. I lantmäterihandlingen från 1844 benämndes den då skoglösa holmen "kulle". Sedan den skog som idag växer på ön etablerade sig har troligen inget skogsbruk förekommit.

5.2.4 ÖPPNA VATTENYTOR

Några egentliga gölar med öppet vatten förekommer inte på Grims myr. Däremot finns i det stora kärdråget, väster om gruppen av fastmarksholmar i myrens centrala del, en samling mer eller mindre igenvuxna vattenhål med höljegölvegetation (lokal 8, bild 11). De enda kärlväxterna som växer i den flytande vitmossmattan är dvärgbläddra och dystarr. Bland vitmossorna finner man i de centrala delarna Sphagnum cuspidatum och i kanterna Sphagnum fallax, Sphagnum papillosum, Sphagnum pulchrum samt den intressanta arten Sphagnum lindbergii. Den senare är en nordlig art som i Skåne är mycket sällsynt.

Även i kanten av laggen söder om den stora "kärrmosseytan" finns små höljegölliknande vattenytor (lokal 7, bild 2 och 3). Dessa som egentligen bär karaktären av ovanligt stora och djupa mossehöljor kantas av dystarr.

5.2.5 FASTMARKSHOLMAR

I Grims myr finns drygt 15 fastmarksholmar. Vegetationen är av vanlig typ med tall, gran och björk som trädskiktsdomanter, och arter som lingon och blåbär i fältskiktet. Bottenskiktet har i stort sett samma artsammansättning som på skogsmosseytorna, dock med den skillnaden att Hylocomnium splendens är vanligt förekommande. På flera av holmarna torde inget skogsbruk ha förekommit på mer än 100 år, d v s sedan den nuvarande skogen etablerade sig (bild 12).

5.2.6 OMGIVANDE MARK

Den omgivande marken har inventerats mycket översiktligt. Till nästan 100 % omges myren av blåbärsgranskog. På några ställen gränsar myren direkt till hyggen av varierande storlek och ålder (fig 5, bild 4). Det mest anmärkningsvärda är den stora blockanhopningen Piks hall, som är belägen på länsgränsen i nordväst. I och under Piks hall finns grottlignande bildningar med ganska rik och troligen intressant mossflora. Denna har dock inte undersökts närmare inom ramen för detta arbete. Även flera mindre blockanhopningar av samma typ som Piks hall finns längs myrens västra sida.

5.3 ANMÄRKNINGSVÄRDA VÄXTFYND

Mossar och extrempfattigkärr brukar sällan hysa några rariteter. Några av de växtfynd som gjorts på Grims myr förtjänar dock att beskrivas lite mer ingående, även om det i ett par fall rör sig om arter som varken är särskilt sällsynta eller hotade.

Spindelblomster påträffades på Grims myr 1951 av Henning Weimarck "1 km Ö Svalöbacken" (Sk Flora). Ett år senare angav han lokalen "1,5 km Ö Svalöbacken" (Sk Flora). I en uppsats om floran och naturen i Vittsjötrakten (Weimarck 1955) beskriver han spindelblomsterförekomsten vid myren på följande sätt: "I södra och östra kanten av Grims myr"... "ställvis i stor mängd och på båda sidor av landskapsgränsen". Det är givetvis svårt att lokalisera så vagt angivna lokaler efter 30 år. Arten återfanns följaktligen inte under fältarbetet 1983 - 84. Det förmodade område i myrens östra kant där spindelblomstret växte 1951 - 52 (fig 7) är dock opåverkat av skogsbruk och dikningar, varför det inte är osannolikt att arten alltjämt finns kvar. I "Floravård i skogsbruket, del 2" (1984), är spindelblomstret klassad som hotad och hänsynskrävande i södra Sverige (hotkategori 4).

Weimarck påträffade också skvattram (1 km Ö Svalöbacken 1951, Sk Flora) och dvärgbläddra (1 km Ö Svalöbacken 1956, Sk Flora). Något skvatrambestånd hittades inte 1983 - 84. Däremot fanns det rikligt med dvärgbläddra i höljegölarnas flytvegetation. Dvärgbläddra är ingen ovanlig art, men den är ofta förbisedd i florainventeringar.

Kallgräs växer idag sparsamt i Grimsmyrakärret söder om det stora kärrmosseplanet. Arten är tidigare uppgiven från myrens sydvästra hörn (Malmer och Olausson 1956).

Den mest uppmärksammade växtarten på Grims myr är Shagnum lindbergii, en vitmossa som har sitt huvudsakliga utbredningsområde i norra Sverige. Så långt söderut som i Skåne är arten mycket sällsynt, och har där i övrigt endast påträffats på ett par lokaler (igenväxta torvgravar). Förekomsten på Grims myr är unik för skånska förhållanden genom att arten här växer i en naturlig myrvegetation. När Malmer 1955 påträffade *Sph lindbergii* på Grims myr beskrev han lokalen enligt följande: "I en serie utbredda mjukmattesamhällen utmed en bäck som passerar över myrens sydvästra hörn"... "i en tät matta täckande ca 100 m²". Arten hittades 1984 i kärrområdet kring höljegölarna, i myrens västra del. Tro- ligen är detta samma lokal som tidigare uppgivits av Malmer.

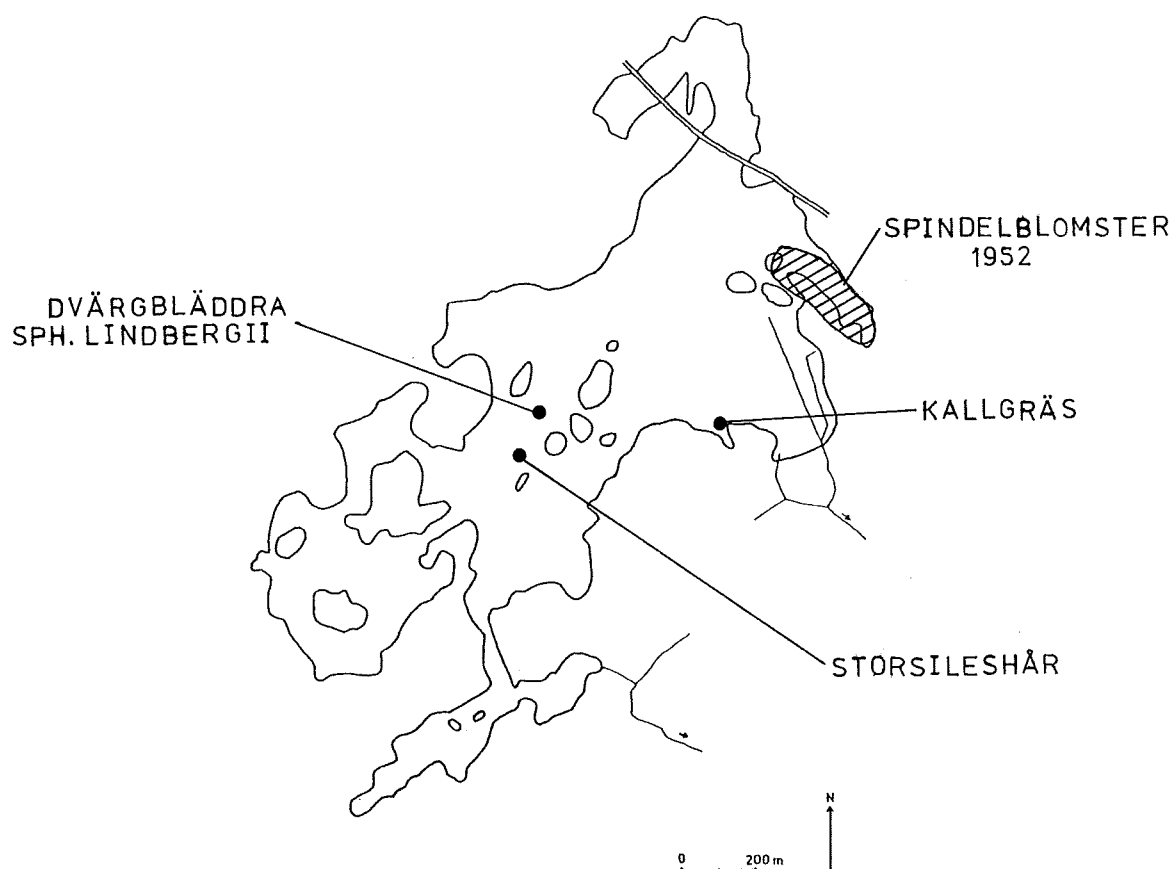

Fig 7 Anmärkningsvärda växtfynd på Grims myr.

6 FAUNA

Grims myr (de centrala öppna delarna av myren) fågelinventerades 1983 och 1984 av Göingebygdens Biologiska Förening (14/5 1983 och 22/5 1984).

Fågelfaunan är artfattig men representativ för myrar av Grims myrs storlek. De arter som påträffades var:

Ängspiplärka

Buskskvätta

Enkelbeckasin

Orre (3-4 spelande tuppar)

Korsnäbb (överflygande)

Lärkfalk (överflygande)

I samband med det botaniska fältarbetet sågs även korp.

Om myrens fauna i övrigt är ingenting känt.

7 OMRÅDETS VÄRDEN

Grims myrs höga vetenskapliga värden uppmärksammades redan på 1950-talet, av Henning Weimarck som i en naturvårdsinventering av dåvarande Vittsjö kommun ansåg att myren borde skyddas (Uddling 1966). I såväl Naturvårdsplanen över Kristianstads län, som i den länsomfattande myrinventeringen (Myrar i Kristianstads län) 1983, poängteras de höga naturvärdena och behovet av skydd.

De vetenskapliga värdena grundar sig främst på att myren är mångformig och ovanligt orörd. Få myrar i Skåne torde kunna erbjuda besökaren en så fullkomlig vildmarkskänsla som Grims myr. En jämförelse mellan den mycket detaljerade lantmäterikartan från 1844 och dagens situation (fig 4 och 6), ger en antydning om att det inte förekommit några allvarliga ingrepp i myren på över 140 år. Detta är ett förhållande som troligen är unikt i Skåne.

Av stort intresse är också vegetations- och myrtypen i det centrala mosseplanet, vilket befinner sig i ett utvecklingsstadium mellan kärr och mosse. Sådana mellanformer är sällsynta i Skåne.

Bild 13 "Piggshall, en klippa eller stort stenskerf väster om och tätt intill Grims myr, bestående af åtskillige ganska stora stenar".

(Lindeblom 1780, i Visseltofta akt 10)

Grims myr är också värdefull ur floristisk och växtgeografisk synvinkel. Den är bl a växtplats för den i södra Sverige mycket sällsynta vitmossan *Sphagnum lindbergii*, och hyser också intressanta arter som kallgräs och spindelblomster. Den senare växte i stor mängd vid myren på 1950-talet (Weimarck 1955) och finns möjligen fortfarande kvar i området.

De blockanhopningar som finns väster om myren, t ex Piks hall (bild 13), har genom sina grottliska bildningar ett visst intresse ur naturvårdssynpunkt.

Genom sin lättillgänglighet (endast 11 km från Osby) och sina höga naturvärden, har Grims myr goda förutsättningar att fungera som undervisnings- och exkursionslokal.

8 FÖRSLAG TILL SKYDD OCH SKÖTSEL

8.1 SKYDD

I Naturvårdsplanen över Kristianstads län (1975) föreslås att större delen av Grims myr söder om länsgränsen avsätts som naturreservat. Föreliggande undersökning visar att naturvärdena är så höga att ett reservat (7 § NVL) bör bildas.

Det är angeläget att detta omfattar hela det inventerade området söder om landsvägen. Sålunda är det viktigt att även den del av det stora mosseplanet som ligger i Kronobergs län (ca 11 ha) tas med i reservatet, då den utgör en väsentlig del av myren.

Hydrologiska skäl talar också för att den stora skogsmosseytan som ansluter i väster bör ingå i reservatet, även om denna del i sig inte har några högre naturvärden.

Hur mycket fastmark runt myren som skall skyddas kan diskuteras. För att minska risken att Grims myr påverkas hydrologiskt av ingrepp eller arbeten i myrens närhet, är det nödvändigt att en väl tilltagen fastmarksremsa runt myren tas med i reservatet. Vill man ge myren och dess hydrologi starkast möjliga skydd, måste i princip hela nederbördsområdet (ca 225 ha) avsättas som naturreservat.

8.2 SKÖTSEL

Myrar och högmossar är i princip de enda sydsvenska naturtyper som inte skapats eller präglats av människan. Detta innebär att området i stort bör få utvecklas fritt utan speciella skötsel-

åtgärder. Det gäller såväl själva myren som dess fastmarksholmar. Även de skogskärr som finns i myrens kantzon (i SV och NO) bör lämnas utan skötsel. Den är spontant uppkommen och visar idag inga som helst tecken på skogsbruk eller andra mänskliga aktiviteter. På den fastmark som omger myren, och som kommer att ingå i reservatet, kan ett försiktigt skogsbruk med naturvårdshänsyn bedrivas. Några öppna hyggen som gränsar direkt till myren får inte förekomma.

Älgtorn eller andra anordningar som stör vildmarksintrycket, bör inte tillåtas på de öppna mosseplanen och kärrytorna.

9 REFERENSER

- Blomberg, A. 1895. Beskrifning till kartbladet Vittsjö. Sveriges Geologiska Undersökning Ser Aa n:o 113.
- Borg, L. 1980. Myrvegetation. Vegetationstyper - representativa naturtyper och hotade biotoper i Norden. Nord. ministerrådet 1980.
- Gillberg, J.L. 1767. Historisk, Oeconomisk och Geografisk beskrifning öfver Christianstads län uti hertigdömet Skåne. Utg 1980.
- Ingelög, T. m fl. 1984. Floravård i skogsbruket. Del 2 - Artdel.
- Kronk, Th. och Almquist, S. 1985. Svensk Flora - Fanerogamer och ormbunksväxter. 26:e upplagan.
- Malmer, N. och Olausson, E. 1956. Nya fynd av *Sphagnum lindbergii* i södra Sverige. Botaniska Notiser 1956 s 83-90.
- Myrar i Kristianstads län. Länsstyrelsen i Kristianstads län, Planeringsavdelningen 1983.
- Mörnsjö, T. 1971. 1971. Peatland types and their regional distribution in South Sweden. Geologiska föreningens i Stockholm förhandlingar, vol 93, s 587-600.
- Naturvårdsplan Skåne del Kristianstads län. Länsstyrelsen i Kristianstads län, Planeringsavdelningen 1975.
- Nyholm, E. 1981. Illustrated Moss Flora of Fennoscandia. II Musci del 1-6.
- Svensson, S. 1981. Skogar, torp och sågkvarnar 1730 i Västra Göinge. Utdrag ur V Göinge dombok. Västra Göinge Hembygdsförenings årsskrift 1981.
- Uddling, Å. 1966. Skyddsvärda områden i Kristianstads län. Länsstyrelsen i Kristianstads län 1966.
- Wallin, C. 1981. Kristianstads län 1762. En ekonomisk - topografisk beskrivning utg av Curt Wallin.
- Weimarck, H. 1955. Natur och växtvärd i Vittsjö. Västra Göinge Hembygdsförenings skriftserie III.
- Ångström, A. 1974. Sveriges klimat. Omarb. upplaga
- Åsbrink, U. och Olander, L-E. 1981. Översiktlig torvmarksinventering i Kristianstads län. SGU:s torvarkiv 1981.

ÖVRIGT:

- Charta öfver skog och utmarken till Witseltofta by...Affattad och delad år 1780 af A. Lindeblom. (Visseltofta akt 10)
- Taxeringslängd över ägora till Rusthållshemmanet N 2¹/₂. Norra Havnå...Laga skifte år 1844. (Visseltofta akt 45)
- Skånes Flora - kartoteket i Lund.

BILAGA 1 : ARTLISTA - KÄRLVÄXTER

I den lista som följer redovisas de arter som påträffades under inventeringsarbetet 1983 och 1984. Dessutom har ett par kompletterande uppgifter tagits med. Dessa är hämtade ur Skånes Flora - kartoteket i Lund. Signaturen HW står för Henning Weimarck. Artkommentarerna gör bara anspråk på att ge exempel på växtplatser och grova frekvensuppskattningar. Nomenklaturen följer Krook-Almquist (1985).

<u>Vetenskapligt namn</u>	<u>Svenskt namn</u>	<u>Kommentar</u>
Agrostis cannina	Brunven	Allm i kärren
Andromeda polifolia	Rosling	Allm, kärr, blöt mosse
Betula pubescens	Glasbjörk	Allm
Calla palustris	Missne	Allm i skogskärren mm
Calluna vulgaris	Ljung	Allm
Carex canescens	Gråstarr	Allm i kärren
echinata	Stjärnstarr	Allm i kärren
limosa	Dystarr	Allm i blötare kärr
nigra	Hundstarr	Allm i kärren
pauciflora	Taggstarr	Spridd i kärren
rostrata	Flaskstarr	Allm i kärren
Comarum palustre	Kråkklöver	Allm i kärren
Deschampsia flexuosa	Kruståtel	Fastm.holme i nordost
Drosera anglica	Storsileshår	Hölja i myrens S del
media	Småsileshår	Allm i höljor
rotundifolia	Rundsileshår	Allm
Empetrum nigrum	Kråkris	Allm, torra mosseytor
Equisetum fluviatile	Sjöfräken	Laggekärr i SV
Erica tetralix	Klockljung	Allm
Eriophorum angustifolium	Ängsull	Allm i kärren
vaginatum	Tuvull	Dominerar delvis mossen
Galium palustre	Vattenmåra	Spridd i kärren i S
Juncus effusus	Veketåg	Spridd i kärren
filiformis	Trådtåg	Skogskärr, kärr
Juniperus communis	En	Spridd på fastmarken
Melampyrum pratense	Ängskovall	Fastm.influerad mosse
Menyanthes trifoliata	Vattenklöver	Allm i kärren
Molinia caerulea	Blåtåtel	Allm i kärren
Narthecium ossifragum	Myrlilja	Allm, kärrmosse, kärr

<i>Picea abies</i>	Gran	Allm
<i>Pinus sylvestris</i>	Tall	Allm
<i>Potentilla erecta</i>	Blodrot	Allm i kärren
<i>Pteridium aquilinum</i>	Örnbräken	Fastm.holme i NO
<i>Quercus robur</i>	Skogsek	Fastmarksholmar
<i>Ranunculus flammula</i>	Ältranunkel	Kärr i NO kanten
<i>Rhyncospora alba</i>	Vitag	Allm i höljor
<i>Rubus chamaemorus</i>	Hjortron	Allm i kantskog o likn
<i>Salix aurita</i>	Öronvide	Allm i laggkärr
<i>Scheuchzeria palustris</i>	Kallgräs	Laggkärr i SO
<i>Scirpus caespitosus</i> ssp <i>caesp</i>	Tuvsäv	Spridd på mosseplanen
<i>Taraxacum vulgare</i>	Ogräsmaskros	I älgspillning på m.
<i>Utricularia minor</i>	Dvärgbläddra	I höljegölarna
<i>Vaccinium myrtillus</i>	Blåbär	Torra mosseytor et c
<i>oxycoccus</i>	Tranbär	Allm
<i>uliginosus</i>	Odon	Spridd i kärren
<i>vitis-idaea</i>	Lingon	Torra mosseytor et c
<i>Viola palustris</i>	Kärrviol	Allm i kärren

KOMPLETTERINGAR :

<i>Ledum palustre</i>	Skvattram	(HW 1951)
<i>Listera cordata</i>	Spindelblomster	(HW 1951, 1952)

BILAGA 2 : ARTLISTA - MOSSOR

Arter påträffade på myren i samband med fältarbetet 1983 och 1984. Den kompletterande uppgiften i slutet av listan är hämtad ur Malmer och Olausson (1956). Signaturen NM står för Nils Malmer.

<u>Vetenskapligt namn</u>	<u>Svenskt namn</u>	<u>Kommentar</u>
Aulacomnium palustre	Räffelmossa	Allm i skogsmosseytor
Dicranum scorparium	Liten Kvastmossa	Fastmarksholmar
undulatum	Vågig Kvastmossa	Skogsm, fastm.holmar
Drepanocladus fluitans	VattenKrokmossa	Kärrmosseplanet
Hylocomium splendens	Husmossa	Allm, fastm.holmar
Hypnum cupressiforme	Bergklomossa	Skogsmossar, fastmark
Leucobryum glaucum	Blåmossa	Fastmarksholmar
Mnium cuspidatum	Vågig stjärnmossa	I älgspillning på m.
Mylia anomala	Vitkornmossa	Allm på mosseplanen
Pleurozium schreberi	Väggmossa	Allm, fastm.holmar
Polytrichum affine	Myrbjörnmossa	Allmän i kärren
commune	Björnmossa	Allmän i kärren
Ptilium crista-castrense	Kammossa	Fastm.holme i NO
Sphagnum cuspidatum		Allm i höljor, gölar
fallax		Domin. i vissa kärr
fimbriatum		Kärr i sydost
fuscum		Spridd på öppen mosse
girgensohnii		På fastmarksholmar
imbricatum ssp imbricatum		Allm i kärren
imbricatum ssp sublaeve		Mossens Ö kant
lindbergii		Vid höljegölarna
magellanicum		Dominerande på mossen
molle		Kärr i sydost
nemoreum		Allm i kantskog/skogsm
palustre		På fastmarksholmar
papillosum		Domin. i vissa kärr
parvifolium		Allm i skogsmossar
pulchrum		
rubellum		Allm på öppen mosse
tenellum		Allm i höljor

KOMPLETTERING :

Sphagnum dusenii

I myrens SV del(NM 55)